

თეატრი

№ 50

საყოველ-კვირბო სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი.

№ 56

23 ქრისტეშობისთვის

გამოიცემა ყოველ კვირას

1886 წელსა.

ფასი გაზეთი „თეატრი“-სა ერთის წლით..... 5 მან. X სსსკვარ წლით.... 3 მან. სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღება.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში რედაქც. კონტორაში ან წერეთლის ქარვას. ფოთში ბ-ნი ბუხარაძის კალხდაქსთან.

ცალკე ნუმერი გაზ. „თეატრი“-სა ღირს 15 კაპ.

ისყიდება: თბილისში: ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში, შავერდოვის სააგენტო კონტორაში, ალიხანოვის პაპიროზის მაღაზიაში, ხიდის ყურთან. ქუთაისში: ქილაძეთ წიგნის მაღაზიაში და ბათუმში პარიკმახერ არსენასთან.

გამოგზავნილი სტატიები, კორექსონდენციები, ლექსები და სხვა წერილი წერილები, თუ რედაქციამ საჭიროდ დაინახა შესწორდებიან.

გამოგზავნილი ხელთ-ნაწერები რედაქციაში ინახება მხოლოდ ერთს თვეს. სტატიების უკან გაგზავნას რედაქცია არ კისრულობს.

რედაქცია უმორჩილესად სთხოვს ბ-ნი წერილების ავტორთ სტატიები გარჩევით იყენენ დაწერილნი.

ყოველ წერილში აუცილებლად მოხსენებული უნდა იყოს ავტორის სახელი, გვარი და საცხოვრებელი ადგილი.

გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію газ. „ТЕАТРЪ“ Базарная ул. д. Тамашева № 16.

ქრისტიანა და გიგლიოზკაშია

რამდენიმე მოსაზრება შოთა რუსთველზე.

(გაგრძელება *)

ერთ ალაგას იმასაც განმარტავს, რომ სასულიერო სასარგებლო წიგნებს გარდა ქართველობაში საერო წიგნებიც ბევრი იყო, რომელნიც დიდის წარმატებით გავრცელებულან და ვრცელდებიან კიდევ მთელს საქართველოში და მის მცხოვრებ საერთოდ ქართველობაში. ამ გვარ საყურადღებო წიგნებად უნდა ჩაითვალოს შემდეგი წიგნები: — „ამირან და რეკვანისანი“ ქმნილი მოსე ხონელისაგან „კვის-რამიანი“ სარგის თმოგველისა და ბრწყინვალე „ეფესვის ტყაოსანი“ აშოთან რუსთველისაო. ასე, ამ რიგით და ამ სახელით რამდენიმე ალაგას იხსენიებს შოთა რუსთველს და უეჭვოთ ამტკიცებს მას,

რომ შოთა რუსთველს აშოთანის რქმეია. მე მგონი, რომ აქ განმარტება აღარაა საჭირო ამის შესახებ, რადგანაც საგანს თვით ცნობები ამტკიცებენ და აქეშმარტებენ. აქ ეჭვი აღარ უნდა ვიქონიოთ ამის შესახებ, რომ ვითომც რუსთველის ნამდვილი სახელი შოთა, ან აშოთანის არ ყოფილიყო. ამ სახელი წოდებაში მართალია, ასეთი დიდი რამ განსხვავება არაფერია, რომ მის შუა ხაზის გაელა შეგვეძლებოდა, მაგრამ რაც უნდა იყოს, ჩვენ ჩვენი დიდებული პოეტის სახელი და ღირსება ისე დიდად მიგვანჩია და მას ისე ევატრონობთ, რომ მასზე თუ კი რამ აღმოჩნდება სადმე და თუ ეს აღმოჩნდებოდა ჩვენი უცნო იქმნება, მაშინ უეჭველია, რომ ყოველი ქართველი დიდის სიამოვნებით წაიკითხავს მასა და ჩვენის ხელოვნების წარმომადგენელ და დიდებულ კაცის ცხოვრების მცირე ცნობებსაც რამე მასალები მივმატება. აქამდის მრავალთათვის საკვირველი იყო ის, რომ საქართველოს ეკლესიის კანონმდებლობის მეოხებით, საქართველოში ქრისტიანობის გავრ-

ცვლებს შემდგომ, შოთა აღარ იყო ხმარებაშიო და როგორ მიხდა, რომ რუსთველისთვის კი უწოდებოთ ეს სახელი. რუსთველს გარდა სხვა-და-სხვა ძველ ისტორიულ წიგნებში და „ქართლის ცხოვრებაში“ ამ სახელწოდებით სხვა-და-სხვა საუკუნეში სხვა-და-სხვა პირნი არიან მოხსენებულნი, ის კი უნდა ესთქვათ, რომ „ქართლის ცხოვრებაში“ მოხსენებული ერთ სახელწოდების ერთი და იგივე პირი ხშირად აშოთადაც იწოდება, შოთადაც და აშოთანადაც. მაინც ხშირად შეხედებით ისეთ პირთ სახელთ მოხსენებათაცა, რომელი თავის საზოგადო მოღვაწეობის პირველ ნაბიჯიდან შოთად ან აშოთანად იწოდება და მისი ცხოვრების აღწერა ისე თავდება, რომ იგი ყველგან ერთ სახელწოდებით იგულისხმება. ყოველ შემთხვევაში ის კი ცხადად სჩანს, რომ საქართველოში ქრისტიანობის შემოღების შემდეგ იგი შოთას მაგიერ აშოთანი უნდა ყოფილიყო ხმარებული, მაგრამ რაკი ხალხს ამ სახელის ხმარება ერთხელა და სამუდამოთ შეუთვისებია, ამის გამო ამ ჩვეულებაზე ვერც საეკლესიო კანონებს უმოქმედიათ და ვერც რამ სხვა ბრძანებლობითი მხარეებსა. მართალია ამ სახელის ხმარება და დარქმევა უნდა „აშოთანი“ ყოფილიყოს, მაგრამ შემდეგ ეს სახელწოდება სიადვილის გამო შოთად გადაკეთებულა. ამ საგანს როდესაც ჩვენ გზა მივეციით და „დროებაში“¹⁾ დავბეჭდეთ ეს იმავე დროს გახდა ყოველთათვის საყურადღებოთ. ბ. გოგებაშვილმა თვის²⁾ „ბუნების კარას“ ახალ გამოცემაში აღწერილის რუსთველის ცხოვრებაში ასევე მოიხსენა და რუსთველს უეჭვოდ აშოთანი უწოდა. ამ გვარი მოსაზრებების და აღმოჩენილი ცნობების მეოხებით ჩვენ უეჭვოდ ვამტკიცებთ იმას, რომ რუსთველის სახელიც აშოთანი იქმნებოდა და ეს სახელი ხალხისაგან შოთად გადაკეთებულა, რადგანაც საქართველოს ერს უფრო ვადვილებოდათ და ეხერხებოდათ კიდევ ისეთი სახელების ხმარება და გამოთქმა, რომელთაც კინებითი ფორმა აქვს მიცემული. ამავე საგანს სრული საფუძველი მისცა დ. ბაქრაძემ და ჩვენ ვადმოგვცათ თვის აზრი, რომ ეს სწორედ ასე უნდა იქმნებოდა და შოთას ნამდვილი სახელი აშოთანი უნდა იყოსო. მაშ დღეის შემდეგ სისწორით და ჭეშმარიტის ცნობებით გვეცოდინება რუსთველის სახელის ისტორია, თუ პატარაობის დროს რა უწოდეს მასა და ან ხალხმა როგორ გადააკეთა ეს სახელი. შემდეგ ბევრს

ისე ეგონა, რომ სახელი შოთა, რუსთველის მეტი სახელი უნდა იყოსო და მისმა ნამდვილმა სახელმა ჩვენამდინ ვერ მოაღწიაო. ძნელად დასაჯერებელია ის, რომ სახელი იმ კაცისა, რომელმაც დაგვიწერა ჩვენ ბრწყინვალე წიგნი, რომ ამ წიგნის დამწერის სახელს ჩვენამდინ არ მოეხწიოს, მოხწევით კი მოახწია ჩვენამდის, მაგრამ ეს ჩვენ არ ვიცოდით აქამომდინ. თვით მეც დიდად მივაწყდ-მოვაწყდი ჩემს პირველ წერილში, რომ რუსთველის ნამდვილ სახელად შოთა მექნა და ასევე დავამტკიცე კიდევ. ამას ვამტკიცებდი მე უფრო იმ ჰაზრით, რომ მეტის-მეტის სამარცხენო უნდა ყოფილიყო ჩვენთვის ის, რომ ჩვენ ქართველების ერთად ერთი გონებითი ძალოვნების წარმომადგენელი კაცის სახელიც არ გვეცოდნოდა და ამის მეოხებით ზოგს რა ეწოდებინა მისთვის და ზოგს რა. დღეს კი ჩემი ჰაზრი გამართლდა და ერთი უბრალო და სრულიად მარტაყი ცნობის მოპოვებით აშკარად დამტკიცდა ის, რომ რუსთველის ნამდვილი სახელი აშოთანი ყოფილა და ეს სახელი ხალხს შოთად ვადუკეთებია.

ამ ჰაზრს ვადგევართ ჩვენა, რუსთველის ნამდვილ სახელად ჩვენ აშოთანს ვალიარებთ და უეჭველია, რომ ეს მოსაზრება სიმართლეს მოკლებული არ იქმნება. რაკი ჩვენ ეს გავარკვიეთ და რუსთველის სახელი შევიტყეთ, ამის შემდეგ ახლა ჩვენ ვეცდებით, რომ რუსთველის გვარის შესახებაც რამდენიმე მოსაზრებანი და ცნობები წარმოვადგინოთ.

(შემდეგი იქნება)

მეთოდური სახელმძღვანელო საგნობლო

ენის შესასწავლებლად. შედგენილი ალექ. ნათაძისაგან. (გაგრძელება *)

მეთერთმეტე, მეთორმეტე და მესამეტე გვერდზე სახელ-მძღვანელო წიგნისა ბ. ნათაძე ჰყოფს სახელო მეთოდებს სამ გვარად: სინტეტიკური, ანალიტიკური და სინკრიტიული, რომელთაც განსაზღვრავს ამ ნაირად: „სინტეტიკური წესით წერა-კითხვის სწავლება მარტივი ხმების შესწავლით იწყება; ანალიტიკური წესით კი ბავშვები სიტყვას ხმებად ჰყოფენ და ამ გვარად აცალკევებენ შესასწავლებლად

¹⁾ «დროება» 1885 წ. 173 №

²⁾ «ბუნების-კარი». გამოცემა 1885 წ.

*) იხილეთ „თეატრი“ № 48.

საქირო ხმებს; სინკრიტიული წესი წერა-კითხვის სწავლებისა შეიცავს არამც თუ მარტო სწავლის ზემოხსენებულს წესებს, არამედ წერის სწავლებასაც, თვალ-საჩინო სწავლას, ხაზებს, სიმღერას, ანგარიშს და სხვა ყოველგვარ გონებით სავარჯიშოებს ერთად. აღნიშნულნი მეთოდნი არ არიან საკმაოდ განსაზღვრულნი. ასოთა-შამაერთებელი მეთოდაც დაიწყება ხმებდგან, ანალიტიკურ მეთოდასაც საფუძვლად აქვს ხმა, რისგამოც უკანასკნელი იწოდება სახმო მეთოდათ. ანალიტიკური მეთოდით სწავლა შეიძლება დაიწყოს არა მარტო სიტყვებიდგან, არამედ მთელი სტატიიდგანაც, წინადადებებიდგანც; სინკრიტიული მეთოდა ბუნდათ არის აღსანილი, ვრცლად ნათქვამი შეეხება მხოლოდ სასწავლო საგნებს, რომლებიც არ შეადგენენ მეთოდს. საკვირველი ეს არის, რომ ბ. ნათაძე მიყოლია ეკონომიას იქ სადაც მას ალავი არ უნდა ჰქონდეს და დაუეწყებია იქ, სადაც ეს საქიროა. ის არ სჯობდა, რომ, ნაცვლად დისტრეფდის, უშინსკის და მიროპოლსკის აზრის შესახებ სახმო მეთოდის ღირსებისა, რომელსაც აქვს დაჭერილი მთელი ხუთი გვერდი, საკმაოდ განესაზღვრა აღნიშნულნი სახმო მეთოდათ, რომ ყოველს შეკითხველს ადვილად შეედგინა აზრი, თუ რაში მდგომარეობენ აღნიშნულნი მეთოდნი და რით განირჩევიან ურთიერთისაგან?

სახელ-მძღვანელო წიგნის 13 გვერდზე ბ. ნათაძე სწერს: „სინკრიტიული წესით სწავლება წინასწარ სავარჯიშოებსა და მკარებული: თვალსაჩინო სწავლაზე, ხმების შესწავლაზე და წერით სავარჯიშოებსზე“, ხოლო მეთექვსმეტე გვერდზე კი ბ. ნათაძეს უარ ჰყოფს ამ თავის აზრს, „წერა-კითხვის სწავლებას, ამბობს აქ ავტორი, უთუოდ წინასწარ სავარჯიშონი უნდა მისდევდნენ. ეს წინასწარი სავარჯიშონი სამ კატეგორიად უნდა გაიყოს: ა) სავარჯიშოები წერის სასწავლებლად, ბ) ხმების გამოსაცალკევებლად და გ) თვით წერა-კითხვის შესასწავლებლად“. როგორც ვხედავთ ბ. ნათაძე მეთექვსმეტე გვერდზე უარ ჰყოფს სრულებით თვალსაჩინო სწავლას. ეს წარმოსდგა იმის გამო, რომ მეთოთხმეტე გვერდი არის ნათარგმნი მეთოდიკიდგან მიროპოლსკისა, რომელიც აღიარებს თვალსაჩინო სწავლას, ხოლო მეთექვსმეტე გვერდი არის ნათარგმნი ბ. ელნიცკის, მეთოდიკიდგან რომელიც უარ ჰყოფს თვალ-საჩინო სწავლას. თუმცა ბატ. ნათაძე თვალ-საჩინო სწავლას აძლევს თავის დასკვნაში ალავს, მაგრამ ისეთს აზრს, როგორც მას შეეფერება. ავტორი სახელ-მძღვანელოსი პირვე-

ლი დლიდგან და გაკვეთილიდგანვე აწყებინებს ბავშვებს სისტემატიურ სწავლას: „სიტყვების განაწილებას, ხმების გამოცალკევებას, შეერთებას და კითხვას; პირველი დლიდგანვე აჩვენებს მათ ხელში წიგნს (იხილე გვერდი 24—25 სახელ-მძღვანელო წიგნის). ეს ისეთივე დიდი შეცდომაა, რომ სრულებით საკმაოა ნათაძის სახელმძღვანელო სრულებით გამოუსადეგრად ჩაითვალოს. ყოველი გონიერი და გამოცდილი პედაგოგი არჩევს და პედაგოგიაც მოითხოვს, რომ მასწავლებელმა, ვიდრე დაწყობინებდეს სისტემატიურ სწავლას, შეამზადოს ბავშვები სწავლისათვის. ეს პრეპარატიკური ანუ მოსამზადებელი კურსი შეადგენს დედაბოძს, ბურჯს სწავლისას, ამიტომ მასწავლებელს არაოდეს არა მართებს აქ აჩქარება. რაც უფრო კარგად და საფუძვლიანად შეამზადებს მასწავლებელი ყმაწვილებს სწავლისთვის, იმდენად უფრო გაუადვილებს შემდეგ სწავლა და წინააღმდეგ, რამდენადაც აჩქარდება ამაში, იმდენად უფრო გაძნელებს სწავლა შემდეგში. „მე არ შემძლიან წარმოვიდგინო იმაზედ უპედაგოგიური მოქმედება, ამბობს კელლენერი თავის აფორიზმებში, როგორც ის უხამსი ჩვეულება თანახმად რომლისა ბავშვებს პირველი გაკვეთილიდგანვე დაწყობინებდნენ ვარჯიშობას სიტყვების ხმებზედ დაშლა-შეზავებაში. ბავშვი, ვით ღრმა ძილში, არის გართული ოჯახში, ჯერ არც კი გამოჩეულა კარგად, თუ სად არის, რა არის სკოლა, ყველასი მას ეშინიან, ყველა მას ან აკვირებს, ან გამოიწვევს მისგან ცნობის მოყვარე კითხვებს და მას უწყალოდ, მის მაგივრად, რომ ცოტა-ცოტაობით მიაჩივონ და გაცნონ სკოლას, არ დააჩვენონ მას ოჯახის და მშობლების მოშორება, აძლევენ მას ხელში წიგნს, აჩვენებენ რაღაცა გაცეხულ ასოებს, აგებებენ (заставляют произносить звуки), ასმენინებენ და არჩევენებენ რაღაც უცნაურს ხმებს, რომლებსაც ყმაწვილისთვის უსიამოვნობის მოტანის გარდა არა შეუქლიანთ რა“.

სახელ-მძღვანელო წიგნის 20 გვერდზე ბ. ნათაძე წარმოადგენს სამს ხმების-გამოსაცალკევებელ ხერხს, მაგრამ დიდი დაკვირება არ გვინდა, რომ ესენი ჩავთვალოთ მხოლოდ ერთ ხერხად. ავიღოთ დასამტკიცებლად თუნდ მეორე და მესამე ხერხი და შევადაროთ. მეორე ხერხი: „ეთქვით მასწავლებელი ამბობს სიტყვას“ ია,“ ყმაწვილები იმეორებენ ამ სიტყვას. მასწ. ეხლა ეტყვი „ი“ სრული სიტყვა ეთქვი, თუ არა? აბა ისე დასრულეთ ეს ჩემი ნათქვამი, რომ სრული სიტყვა გამოვიდეს. მოწ. „ი—ა“.

მასწ... მე დაეიწყებ სიტყვას და თქვენ დაასრულეთ.—ი—ა—: შევადაროთ ამას მესამე ხმათა გამო-სატალკეებელი ხერხი: მასწავლებელი ამბობს სიტყვას „ზოა“. იტყვის პირველ ხმას და ეკითხება ბავშვებს: სრული სიტყვა ვთქვი, თუ არაო. ბავშვები რასაკვირველია, ეტყვიან, რომ სრული სიტყვა არ გითქვამსო. ამბობს ორ ხმას ერთად: შ-შ-შ-ი-ი-ი. მასწ. ეხლა, სრული სიტყვა ვთქვი, თუ არა? თქვით პირველი ხმა, მეორე, მესამე და შემდეგ პირველი. „შ-შ-ი-ი-ო-ო“ ეხლა სრული სიტყვა ვთქვი? რამდენი ხმაა ამ სიტყვაში? 1 ხმა რომელია, 2? 3? და სხვ.

აბა, ახლა თქვენა თქვით, ბ. ავტორო, რით გაირჩევიან აღნიშნულნი ხერხნი ურთიერთისგან? ჩემის აზრით არაფრით. თქვენი სისტემა წარმოადგენს მარტო ერთ ხერხს და არა სამს, თუმცა ა. ელნიცკის მეთოდის მიხედვით, მართლა რამდენიმე სხვა-და-სხვა ხერხია წარმოდგენილი. ავიღოთ აი თუნდ ეს ხერხი, რომელიც განსვენებულ უშინსკის ეკუთვნის და შეადგენს ნამდვილად ცალკე და საყურადღებო ხერხს: მასწავლებელი აიღებს ორ სიტყვას, რომლებიც ერთნაირად გამოითქვიან, ანუ გაირჩევიან მარტო ერთი ხმით, მაგალითად: ინა, ზნა; ბუი, კუი, ფური, ყური და სხვანი. წარმოთქვამს ნელა და დალაგებით ჯერ პირველს და მერე მეორე სიტყვას. გამოჰკითხავს მოსწავლეებს თუ რასა ნიშნავს პირველი სიტყვა და მეორე. მიაქცევს ბავშვების ყურადღებას იმაზედ თუ რისგან წარმოადგა რომ სიტყვა, ასე გონია, ერთნაირად გამოითქმება და სხვა-და-სხვა მნიშვნელობა კი აქვს, რით დაიწყება და დაბოლოვდება პირველი და რით-მეორე. ამ ნაირად მასწავლებელი შეასწავლის ბავშვებს, რა ხმებისაგან შესდგება პირველი და მეორე სიტყვა, დააშლენინებს სიტყვას ხმებზედ და შეადგენინებს.

(დასასრული იქნება)

წერილი აბგზი.

ამას წინათ, რომ ჩვენს „თეატრის“ ნომერში ჩატრე დიკენსის ჰეტარა მოთხრობა იყო დაბეჭდილი „ლოთი კაცის სიკვდილი“ დღეს ეს მოთხრობა ცალკე წიგნათ არის გამოსული და ღირს 5 კაპ.

* * 16 დეკემბერს, თფილისში უკვე გამოვიდა ბ. ივ. კერესელიძის საშუალო განათების „ციცქარის“ სა-

ნიმუშა ნომერი. გაზეთი „დროების“ ფორმის ტრასა და შიგ დაბეჭდილია შემდეგი წერილები: მოწინავე წერილი, ფელეტონი, მიწის მოკლის შესახებ, მინდა-ლაკვის სტატია და სსსლსო ჭიგენა.

* * მომავალ წლიდან თფილისის სომხურ გაზეთი „მელე ჭიანჭხი“ აღარ გამოვა და მის მაგიერ თფიურ ჟურნალთა გადაკეთდება. ეს გაზეთი დღეს კვირისში ერთსულ გამოდის, შარშან ორჯერ გამოდიოდა და წინეთ სამჯერ. დაასრულდა 1858 წ.

* *

წუთის სოფლის უკუღმართს არ გაფასებ ჩხლათა და არც მინდა, მეტყმუნეთ, ვიყუე მასწავლათა. მე რათ მინდა სიცოცხლე უნაყოფო, ურგები, თუ კი სიკეთისათვის ტალახში გავისკრები?

რადღ მინდა მე ჩანგი, ან მისი მწარე ყლურა, თუ მათ ვერ გამოვსატო ჩემი გულისა ძგერა? ან ვერ გამცნო მეგობართ ჩემი გულისა თქმანი და ვერ გაუზიარო ფრიად წმიდა ალექმანი...

მე რად მინდა სხელი, კეთილ განწყობილობა,— თუ მანინც არ ამცდება ბოლოს მამიუნობა? თუ კი ფიქრი ყოველი ჩემი მოიწამლება და, ისეც შეგდარი, გული კვლავ აღარ გაცოცხლდება...

რ. აღისუბნელი.

რუსული ოპერა

ოთხშაბათს, 17 დეკემბერს, თბილისის თეატრში დანიშნული იყო პირველი დებიუტი ახლად მოწვეული მოსკოვის ოპერის არტისტის ბატ. მედედიკისა. წარმოდგენილი იყო მონიუშკოს ოპერა „გაღვა“. ბატ. მედედიკე იონტევის როლს თამაშობდა და მშვენიერად შეასრულა. პირველ გამოცდასთანავე ბატ. მედედიკემ მაურობების ურდადება დაიმსახურა. მშვენიერი და წმინდა ხმა (ტენორი) და მასთანავე მოხდენილი და სსსტნო გარეგნობა ნათლად გამოტყვიცებს, რომ ბატ. მედედიკე საყვარელი არტისტი იქნება თბილისის საზოგადოებისთვის. თვისი როლი მშვენიერად

შეასრულა თავიდან ბოლომდე და მსმენელები დიდ აღტანებაში მოიყვანა.

აგრეთვე ჩინებულად და უწუნოთ შეასრულა თავისი როლი, ბატ. მედედიკესმა, მეორე წარმოდგენასზე, ჰარასკესს, 19 დეკემბერს, მეიერბერის, ოპერაში „გუგენოტისში.“ რაულის როლს თამაშობდა.

არც ბატ. ჰრიანიშნიკოვი ჩამოუვარდა უკან ბატ. მედედიკესს. ბატ. ჰრიანიშნიკოვიც ასევე მოწვეულია და ერთ საუკეთესო ბარიტონათ ითვლება მთელს რუსეთში. ეს ჩინებული ბარიტონი და ჭკვიანი არტისტი გრავ დენევერას როლს თამაშობდა ჰარასკესს და დიდის ხელოვნებით გაატარა მთელი როლი. ურიგო არ იყო აგრეთვე არტისტი-ქალი ქ. რიანდოვისა. ჩვენ დიდათ გაკვირვებულნი ვართ ამ ჰეტიოსის და დაუღალავს მშრომელ არტისტი ქალიშვილს, ან რა ხმა რჩება და ან რა ღონე მოსდევს, რომ თითქმის ყოველს დღეს თამაშებს და ყოველთვის კეთილ-სინიდიანისათვის ასრულებს თავის როლებს. ორივე წარმოდგენასზე ხალხი დიდ ძალი დაესწრო, ასე რომ თეატრში ტეკა არ იყო. კვირას, 21 დეკემბერს, ბატ. ჰრიანიშნიკოვის და მედედიკესის მონაწილეობით წარმოდგენილი იყო ჩაიკოვსკის ოპერა „გუგენი ონეგინი“. პირველი—ონეგინის როლს ასრულებდა და მეორე—ლენსკისა. გუშინ იყო კასირის ბატ. ჰეტროვსკის ბენეფისი. წარმოდგინეს გუნოს ოპერა „ქუასტი“

ქართული თეატრი

სუთმახათს, 18 დეკემბერს, აწარჩინეს უფლ თეატრში ქართულმა დრამატიულმა დასმა, კ. მესხის და გ. უიფიანის მონაწილეობით, წარმოდგინა ოგოუსტ გაკრის ოთხ მოქმედებაანი დრამა „უკან ბოდრი (ი. მანხალის თარგმანი).“ წარმოდგენამ გვარისხად ჩაიარა.

გარკად შეასრულეს თავიანთი როლები ბ. უიფიანისმა—ბოდრის როლი; ბ. მესხმა—ოლივიეს როლი და ქ. საფაროვი-ბაშიძისმა—ანდრეს როლი. ამ წარმოდგენასზე ხალხი ძალიან ცოტა დაესწრო. შემდეგ ნომერში ვრცელად მოკლეს ჰარასკესმა ჰეიას-სედაც და მათამაშებულებაც.

შმახათს, დეკემბერის 20-ს, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების სასარგებლოდ დანიშნულმა სამუსიკო და სალიტერატურო სადამამ ძალიან მხიარულად ჩაიარა. ხალხი დიდი ძალი დაესწრო.

სომხური თეატრი.

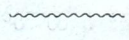
სუთმახათს, 18 დეკემბერს, თბილისის თეატრში სომეხ არტისტებმა წარმოდგინეს მოლიერის ჰეიას „დონ-ჟუანი“. ბატ. ჭიურგეიანი ურიგო არ იყო დონ-ჟუანის როლში დანარჩენები კი დიქტორმა შეინახოს. თეატრი სრულებით ცარიელი იყო.

აქტი V

(დასასრული *)

სცენა I

დედოფალი, მერე აღმირალი და მერე გერნარი. (დედოფალი დანოქილი ლოცვულობს ანალოდიის (საწიგის) წინ; რამდენიმე წამის შემდეგ მარჯვენა კარებში შემოვა აღმირალი.)

დედოფალი. (სწრაფად ადგება) რას იტყვი? იგი უფრო შეუძლოთ არის?

აღმირალი. მისი დიდებულება იმავე მდგომარეობაშია...

დედოფალი. გარწმუნებთ—გუშინდელ დღეს მე მთლად იმედი დავკარგე. დღეს კი იგი სულ სხვაა, თვითქო შევბა ეტყობა. დღე მის სახეზე ბრჭყევიანეს სხივი სიცოცხლისა, არა, აღმირალი!

აღმირალი. მართალსა ბრძანებთ, დედოფალი.

დედოფალი. ნეტა როდის მომიტანენ... (გერნარი შემოდის სცენის სიღრმეში რომ კარებია და ფოდნოსით ოქროს თასი შემოაქვს) მადლობა ღმერთს; მოიტა აქ... (გამოართმევს ფოდნოსს) მე ვფიქრობ, რომ ეს უშველის რასმე.—(გერნარს) წადი რაც გითხარი აასრულე. (გერნარი იგივე კარებში გავა) ღიან, ეს წამალი საუკეთესო წამალი უნდა იყვეს. (მეფის ოთახში შევა).

აღმირალი. რა ნაირად იტანჯება! ვიწვები მისი ცოდვითა.

გერნარი. (ხელახლად გამოჩნდება კარებში დონ ალვარით) მიბრძანდით და მანდ მოიცადეთ (იმავე კარებში გავა).

სცენა II

აღმირალი და დონ ალვარი. აღმირალი. დონ ალვარი!

ღონ ალკარი. ადმირალო!
ადმირალო. რა მოუთმენელად მოველოდი თქვენს დაბრუნებას.

ღონ ალკარი. თქვენ ვერ წარმოიდგენთ რა გულით მინდოდა მე აქ მოსვლა.

ადმირალო. სინიდისის გასაწმენდათ მეფემ მოინდომა თქვენი შერიგება.

ღონ ალკარი. დამეწია თუ არა თქვენი გამოგზავნილი შიკრიკი, მე მაშინათვე ბურგოსში დაებრუნდი. შემოველ აქ და წინაგრძობებითა მწუხარებამ უფრო ფრთა გაშალა. განა წარმოსადგენია, რომ ამ ერთ ღლის განმავლობაში მეფე ისე გამხდარიყვეს ავად, რომ სიცოცხლე ესწრაფებოდეს?

ადმირალო. გუშინ მისმა დიდებულებამ მიიღო საიდუმლო ზიარება, თვითქო კიდევ მოიხედა, მაგრამ ჩემის ფიქრით კი მისი თვალები ხვალინდელ დღეს ევლარ იხილამენ.

ღონ ალკარი. რა ეშველება დედოფალს?

ადმირალო. ისინიც კი, რომლებიც სდევნიდნენ დედოფალს, ეხლა მისს მწუხარებას თანაუკრძობენ. თავისი მეუღლის სარეცელის წინ დედოფალი ნამდვილ ანგელოზ-მუარველს გვაგონებს. არავის არ შეუძლიან ავათმყოფის ტუჩებს წამალი მიაკაროს, თუ არ თვითონ; შემოიფანტა ყველანი და მარტო-მარტო უელის თავის ავათმყოფს და შიშობს რომელიმე მწერის მოძრაობამ და ქარის ქროლვამ არ შეურყიოს მეფეს მყუდროება. ის მაშინ შორდება მეფის სარეცელს, როდესაც იგი მოისვენებს ხოლმე. მერე მიდის დედოფალი, დეარდება მიწაზე და მხურვალე ლოცვით ავათმყოფს ავედრებს ღმერთსა, ხან უშიზნოდ ერთი ოთახიდგან მეორე ოთახში გადის და ფიქრობს ამ გვარი მოძრაობით ნუგეში რამე მიიღოს, ხან დაცემა ისე მუხლებზე და შევლასა სთხოვს ღმერთსა, მღვთისმშობელს და წმინდანებს. რომ უთხრას ვინმემ მე ვიცი წამალიო, იგი ცრემლებით ემუდარება მის მოტანას. ყველაზე უფრო ეს გვაწუხებს რომ ეს სამი დღეა საცოდავს თვალი არ დაუხუტავს. ახ, დონ ალვარო, არც ერთი კაცის გულს არ გადაჰხედნია ასეთი ტანჯვანი, როგორც მის გულსა.

ღონ ალკარი. თქვენ გეშინიანთ...

ადმირალო. მე ეშინობ—დალიჯი დაუტყერელი არ ღარჩეს.

ღონ ალკარი. მოკვდება მეფე და დედოფალს ის ურჩენია ცოცხალი აღარ იყვეს. ისეთივე ანგელოზები, როგორიც თვითონ არის, გაუღებენ იმას სა-

მოთხის კარებს და იგი იცხოვრებს იქ, სადაც მართლნი განისვენებენ.

ადმირალო. მწუხარება, რომელიც აღბეჭდილა თქვენს სახეზედ, სრულიადაც არ მაკვირვებს. როგორც თქვენი, ისე ჩემი გულიც მწუხარებით არის აღვსილი.

ღონ ალკარი. მე დედოფალი მეცოდება და მეფეზედაც ვწუხვარ, თუმცა კი ამისგან ბევრი მწუხარება გამომივლია.

ადმირალო. დიახ, დონ ალვარო, დღეს ყველაფერი უნდა დაიწყებას მიეცეთ. რაც იყო, იყო. ეხლა ტანჯული უნდა გვებრალეოდეს და უკანასკნელ მის სურვილს დავემორჩილოთ და ვილოცოთ მისთვის.

ღონ ალკარი. არ მოველოდი თუ მეფე ჩემთან შერიგებას ინებებდა, რადგან იგი დიდ დამნაშავეთა მთელიდა მე, ოხ, ეხლა მე გახურებულ ომში ყოფნა უფრო მირჩევნია!

ადმირალო. პატიობა პატიოსანი გულის თვისებაა. ერთხელ თქვენ მითხარით საიდუმლოთ მიყვარს ვინმეო. მგონი რომ მიმხეთარი ვარ საგანს თქვენი სიყვარულისას.

ღონ ალკარი. როგორ? მიმხედარი ხარ?

ადმირალო. მეტი აღარაფერი!

ღონ ალკარი. მეტი აღარაფერი? აღდარა? რა მოუვიდა მას? მე იგი უნდა მსულდეს; მაგრამ იქნება შეცოდების ღირსაც იყვეს.

ადმირალო. იგი მალე ჩვენი სარწმუნოებისა გახდება, ეხლა ის მონასტერში სცხოვრობს და დიდს მონაწილობასა.

ღონ ალკარი. ღმერთი იყვეს მისი შემწე.

ადმირალო. დედოფალმა ბძანა თქვენი აქ მოცდა. მე ბევრი მიზეზებისა გამო მინდოდა თქვენი აქ დაბრუნება. დაამშვიდეთ მეფე და ანუგეშეთ. დედოფალი... იქნება მალე მოგიხდეს მთელი კასტილიელების მოწოდება მეორე უბედურ მსხვერპლზე საფიქრელად. ამ მოკლე ხანში სამშობლო ჩაეარდება სამწუხარო მდგომარეობაში და ამაზე ძვირფასი ხომ არა გვაქვს რა.—

ღონ ალკარი. მაშ თქვენი ფიქრით დედოფალსაც დავკარგავთ?

ადმირალო. ამაში დარწმუნებული ვარ, რომ მეფის შემდეგ დედოფალი ცოცხალიც რომ ღარჩეს, იგი კასტილიისთვის ცოცხალი არ იქნება. გვირგვინი უმფლობელოდ ღარჩება; მეფე ფერდინანდი მეო-

რედ დაბრუნდება იტალიიდან და კასტილიის და-
ლიჯს იგი ხელ-მეორედ დაისაკუთრებს.

სცენა III

ივინიკე, მარლიანო, მარკიზ, დევილიენა, პრე-
ლატები, აზნაურები, ექიმები, ცოტა ხნის შემდეგ ღონ
ხუან მსუელი, მერე დელოფალიც და შემდეგ გერსანო.

ღონ ალკარი. როგორ ბრძანდება მისი დიდებუ-
ლებს.

მარლიანო. ლოგინიდან ადგომას აპირობს...

ადმირალი. და თქვენ ნებას აძლევთ?

მარლიანო. იგი ისეთს მდგომარეობაშია, რომ
ყოველი მისი სურვილი უნდა დაკმაყოფილდეს.

ადმირალი. ღონეზე მოდის ხომ?

მარლიანო. აგეთი უეცარი მობრუნება, ჩემის
აზრით უკანასკნელს წამებს მოასწავებს.

ადმირალი. აღარა ეშველება რა?

მარლიანო. მეცნიერებამ ყოველი ღონისძიება
ცადა. იგი განუკურნელი ავადმყოფობითა კვდება.

ადმირალი. რამდენიმე დღის შემდეგ?

მარლიანო. რამდენიმე საათის შემდეგ!.. (ფარ-
დის იქით კქსესა მოისმის).

ღონ ალკარი. გაიგონეთ?

ადმირალი. რა?

ღონ ალკარი. არაფერი... უთუოდ მომჩივნა.

თონ ხუან მსუელი. (შემოდის კარბუში, რომელიც
სცენის სიღრმეშია) ბატონებო, საჭიროა ფლამანდე-
ლების თავ-გასულობა ავლამგოთ, თორემ ესენი
აერცვლებენ ყველგან, მითომ მეფე საწამლაეთა
კვებობდეს.

მარლიანო. ტყუილია!

ადმირალი. რა უსამართლობაა!

ღონ ხუან მსუელი. ამ ამბავს ზოგნი მეფე ღონ
ფერდინანდის ნოქარებს აბრალებენ, ზოგნი კი დე-
ლოფალს აბრალებენ.

ღონ ალკარი. ყოვლად სამართლიანო უფალო!

დელოფალი. (გამოდის ფარდის იქიდან) მე მოე-
წამლე ჩემი ქმარი? ამას ლაპარაკობენ? ლაპარაკობენ
ამას? ღმერთო, ნუ შეისმენ იმათ სიტყვას! (სქვებს
იფარებს პარსე და ტირის).

მარლიანო. გაუგონია ჩვენი ლაპარაკი.

ღონ ალკარი. საცოდავი!

მარლიანო. დედოფალო... (მიუახლოვდება გულის
შემსტკივრობით).

ადმირალი. ნუ სწუხართ აგრე, თქვენო დიდე-
ბულებავ.

დელოფალი. მაშ ესე... (ლაპარაკი სურს და კერ
მოუსკერსება).

მარლიანო. ბძანეთ.

ადმირალი. ბძანეთ დედოფალო.

დელოფალი. სხვა აღარა ღონისძიება არ მოი-
პოვება?

მარლიანო. რა არ შეუძლიან მოწყალე ღმერთს!

დელოფალი. მაშ მე თქვენი იმედი აღარ უნდა
მქონდეს? (ექიმებს) მოდით აქ. ვიფიქროთ: მეფე ჯერ
სულ ახალგაზდაა, 28 წლისა. ახალგაზდა და შემძლე
არსებისათვის უთუოთ კიდევ რაიმე განსაკუთრალი
საშუალება მოიპოვება. კარგად მოვიფიქროთ შეიძ-
ლება რაიმე კარგი წამალი უყურადღებოდ დაგვეტო-
ვებინოს. უეჭველია რამე ბალზამი, რაიმე ბალახი
არსებობს, რომლის ძალითაც შეიძლება მისი გან-
კურნება. საჭიროა ხომ არ არის ჩემი სისხლით განე-
კურნო მისი სენი? აბა, მარლიანო, აბა, ჩემო ერთ-
გულნო მეგობარნო კიდევ, კიდევ ერთი ცდა... ნუ,
ნუ გაჩუმდებით ხოლმე, როდესაც მის დახსნაზე გე-
ლაპარაკებით...

მარლიანო. ჩვენ ყველა საშუალებანი ვცადეთ.

დელოფალი. მაშ უნდა დავკარგოთ იგი, ჰა? ეს
რა ამბავია! ამ ცოტა ხანში იგი სიცოცხლითა ჰყვა-
ვოდა, ეხლა კი ევლარაინ იცნობს მას! იგი ხეალ-
ვე... ხეალვე უნდა მის გაციებულ გვამს დავყურებ-
დეთ... მე თავის დღეში ვერ წარმოვიდგენდი თუ ეს
ჩემზე ადრე მოკვებოდა!

მარლიანო. დემოჩილინით ბედს, დედოფალო!

დელოფალი. იქნება მერე ნელ-ნელა შეეძლო
დაემოჩილილო ბედს, ეხლა კი არ შემიძლიან.

ადმირალი. შეგბრძოლეთ თქვენს მწუხარებას
ისე, როგორც შეჭმენის დედოფალსა.

დელოფალი. მე ყველაფერს მივცემ მისი სიცოც-
ხლის დღევრძელობისათვის? გამიგონეთ მზათა—მზა-
თა ვარ ლალიჯი დაუთმო იმას, ვინც მაგას სიკვდი-
ლისგან დაიხსნის. დიახ, გვირგვინი იმას, ვინც ჩემს
მეუღლეს სიკვდილისაგან დაიხსნის! განა თქვენ ექი-
მები არა ხართ? განა თქვენი ვალი არ არის მისი
განკურნება? ვაი თქვენ თუ მე იმას დავკარგებ... ეს
კარგად დაიხსომეთ! ღონ ხუან მსუელი, ბატონო
მარკიზ დევილიენა, მე ვგრძნობ, რომ თქვენ ამ ცო-
ტა ხანში უსამართლოდ გამაჯერეთ; ნუ ჯავრობთ
ნუ ჯავრობთ ჩემზე, შემობრალეთ ეს საცოდავი დე-
დაკაცი, იგი ისეც დატანჯულია! თქვენ მანც ხომ
არა იცით წამალი, რომელიც მაგას განკურნავს?

ან იქნება იცნობდეთ ისეთ ვისმეს, ვისაც შელოცვა შეუძლიან? მე მრწამს სასწაულები და იქნება ვინმე ჯადოქარი, რომელიც სასწაულებს ახდენს. მე ყველაფერი მჯერა. — ჩქარა, აბა, მამიძებნეთ ვინმე, ვისაც ფილიპეს შეველა შეუძლიან.

ღონ სუან მანუელი. ენდეთ ღმერთს.

დედოფალი. ღმერთი არ ისმენს ჩემა თხოვნას. არც დედამიწაზე და აღარც ზეცაში თანაგრძნობას ვეღარა ვხედავ!... აღმირალო, მისწერე მამაჩემს... დღევანე... ჩქარა მოვიდეს იგი... თორემ კასტილია უმმართველოთა რჩება, და ჩემი შეილები უმამოდ და უღედოთ.

ღონ ალკარა. ჩვენ მიეწერეთ და იგი მალე მოვა.

დედოფალი. ღონ ალვარო! მე თქვენ ვერც კი შეგნიშნეთ... მეფეს უნდა თქვენი ნახვა.

ღონ ალკარა. (წინ წამოდგება) მზათა ვარ ავასრულო მისი ბძანება.

დედოფალი. იგი კვდება, ღონ ალვარო, კვდება იგი!

მარკიო. დამშვიდდით, დედოფალო.

აღმირალი. მოიგონეთ, რომ თქვენ გაწვეთ საღმრთო მოკალღებანი...

მარლიანო. თქვენი ჯანმთელობა ყველა ჩვენთვის უფრო საჭიროა...

დედოფალი. თქვენ შეგიძლიანთ ჩემი დახსნა და იმისი კი არა? მომშორდით, მომშორდით, ნუ, ნუ მიმღვრეთ გულს. თავი აღარა მაქვს — თქვენ უფრო გიგლოთ.

გერნარი. (შემოვა მარცხნივ და დედოფალთან მივა) გაიხალთ იგი!...

დედოფალი. ცოტახანს მამიცადოს. (ეჭიპებს) მე გთხოვთ რომ იმან სამი დღე იცოცხლოს! ოარი, ან ერთი დღე მაინც!... დეე, დილამდის იყვეს. და თქვენ ითავდარიკეთ სასახლის ეკლესიაში ლოცვა არ შესწყვიტონ; შეაეღვრეთ ღმერთს თქვენი მეფე. (ყუკლანი, დედოფლის გარდა, გადიან კარებში, რომელიც სტენის სიდრემუას).

სცენა IV

დედოფალი, მერე ალდარ, მერე მეფე და ორი ექიმი.

დედოფალი. (მარცხენა კარებთან მივა) ალდარა! ალდარა!

ალდარა. დედოფალო!

დედოფალი. მე დაჯერებული ვიყავი, რომ ბოლოს როგორც იქნებოდა ჩემ თხოვნას შესასრულებდით!

ალდარა. მე თავის დღეში აქ არ უნდა მოესულიყავი.

დედოფალი. ალდარა, მე მალე დავერიგდები.

ალდარა. დღე და ღამე მონასტერში მხურვალე ლოცვით შემიხვეწებია თქვენი დიდებულება... მე კარგათ მესმის, დედოფალო, მიზეზი თქვენი მწუხარებისა; თქვენ თქვენს მეუღლისთვის სტირით.

დედოფალი. შენ უფრო მანუგემე, ვინამ იმათ ვინც ეხლა აქ იყვნენ. იცი რას მეუბნებოდა? — გამხნველი! ამათგანს ვისმე რომ უკვდებოდეს ნათესავი, ცოლი ანუ შვილი, მეც წავალ და ვეტყვი იმათ: გამხნველით მეთქი!

ალდარა. ნუ მაიძულებთ სასახლეში ვიმყოფებოდე. მოიგონეთ ჩემი დანაშაულობანი. ჩემი სუნთქვა გაშფოთებთ თქვენ. ჩემი აქ ყოფნა დანაშაულობაა, ამით შემიძლიან მღვთის რისხვა დაემისახურო.

დედოფალი. შენი დანაშაულობანი! ოჰ, რისათვის არ შეიყვარე იგი? მაშინ ჩვენ ორივენი ერთად ვიტირებდით. გაიგონე, შენი აქ ყოფნა საჭიროა. იქნება რომელიმე განძრახვამ გვიშველოს რამე. მე ცრემლით გემუდარები: წადი მეფესთან და უთხარი რომ იგი გიყვარს შენ.

ალდარა. ოო, ჩემო ძვირფასო დედოფალო! მოიგონეთ, რომ ამ საშუალებით უფრო ავაშფოთებთ მეფეს.

დედოფალი. საცოდავი ცდილობს გარეგანი აღფრისით გააქარწყლოს ის ტანჯვანი, რომელიც მას მოუყენებია ჩემთვის თავისი ციგვულობით. მაგრამ მე კი დაჯერებული ვარ რომ იმას მარტო შენ უყვარხარ და სხვა არავინ. წაიღეთ, დეე იმან გნახოს და გაიგონოს შენი ხმა; ერთი შენი შეხედვა, ერთი შენი სიტყვა უთუოდ განკურნავს მას. წამოდი რაღა... რას იგვიანებ? მე რომ სამარეში ვიმყოფებოდე და იქ გავიგონო მისი ხმა, ნამდვილად იქიდგანაც კი უბასუხებდი. წაიღეთ, გვედრები! სიყვარულს მკედრების აღდგომა შეუძლიან.

ალდარა. თქვენ რად ეჭვიანობთ ღონ ფილიპეს მონანების სიმართლეში?

დედოფალი. მე ამაზე ეჭვი არა მაქვს, რომ იგი ნაწობს მარტო იმას — თუ რად უყვარდა მას, და მეც რამდენჯერ მიხანია — რად მიყვარს მეთქი იგი, მაგრამ მაინც კი მიყვარს. წამამყევ.

ალდარა. დედოფალო, თუ თქვენ იმასთან მიმიყვანთ, ეს ის იქნება, რომ მეორედ დამამტკიცებინეთ, რომ იგი თავისდღეში არა მყვარებია.

დედოფალი. ახ, არა, უბედურო; ამით შენ მოუახლოებ სიკვდილს.

აღდარს. ნება მომეცით აქედგან გივიდე.

დედოფალი. ა! არ იცი შენ?... ალვარი აქ არის (სწორეთ ამდროს გამოხსნდება მეფე, ორ ექიმს მოჭყავთ; აგი ნელ-ნელა უახლოვდება დონ სუანას).

აღდარს. (თავისთვის) ალვარი! (ხმა მალდა) ამის-თვისაც მინდა აქედგან გასვლა.

დედოფალი. კარგი. თავი დამანებე. თუ იგი მოკვდა, მე...

მეფე. (მიუახლოვდება და გააწყვეტინებს) შენ ცოცხალი დარჩები, თუ მე მოკვდი.

დედოფალი და აღდარს. ახ! (ცდილობს მეფის სასესე ამოკითხოს რაქე და თავის სიტყვებს მხარულ კილას აძლევს) ეს შენა ხარ! განა სიკვდილზე ეინა ლაპარაკობს? აი შენ აქ მომხველა. უფრო კარგათა ხარ.

მეფე. სენიორა, მე გრხოვთ მარტოდ დამტოვოთ დონა ხუნა! თან.

აღდარს. ბატონი ბძანდებით.

მეფე. (ექიმებს) არაეინ დაგვიშალოს ლაპარაკი. (ექიმები შეკლან მეფეს ჯადოქმს და გაკლან.)

დედოფალი. (აღდარსს ჩუმათ) არ წახვიდე!

აღდარს. (დედოფალს ჩუმათ) მერე დამიძახეთ. (გაყა).

სცენა V

დედოფალი, მეფე, მერე მარდიანო, აღმირალი, დონ ალვარს, ამით შემდეგ დონ სუან მანუელი, მარკოს დევილიენს, კერე, პრელატები, დაზბასეფნი და ექიმები.

მეფე. დიხ, შენ უნდა იცოცხოლო, უნდა იცოცხოლო იმისთვის რომ ღმერთსა ჰნებაეს შენ იყვე იმედი ჩვენი ხალხისა და ცოცხლობდე მისს საკეთილ-დღეოდ; შენ უნდა იცოცხოლო ჩვენი ბაშეგბი-სათვის, რომელთათვისაც ორკეცი სიყვარულია ეხლა საქარო. და როდესაც კარლოსმა დაიჭიროს დალიჯი, უთხარი მამინ მას, რომ მეფეს მარტო სინილისს წეა და დავეაში აქეს სხვა მამაკედავებთან განსხეაევა თქო; უთხარი მას, რომ სიკვდილის ქამს—ერთს მხარეზე წარმოუდგება საშინელი მოჩვენება ყოველი სიბოროტისა, რომელიც კი მას ჩაუდენია, მეორე მხარეს—იგი შეჰნიშნავს კეთილსა, რომელს ვაკეთებაც ვერ შეშძლებია. როდესაც იგი ამღვრეულს თვალებს აჰმართავს ზეცაში, მამინ მის ცოდობისა და ღვთიური მოწყალებისა შუა დინახავს მისი ხალხის ცრემლებიდან შემდგარ ზღვას.

უთხარი: თუ ჩვენგან რამენი იტანჯა კასტილია, მაგრამ იმას კი ნუ გააგებენებ, რომ შენც ჩემგანვე ბევრი გიტანჯენია. დეე კარლოსმა მარტო მეფე შეიძულოს და თავისი მამა კი არა.

დედოფალი. ამაზე რალას ლაპარაკობ, როდესაც ეხლა კარგათ ხარ.

მეფე. ღმერთი ამ წამში მაძლევს ძალას რათა შევიძლო შენს წინ მონანება და შენგან პატიობა გამოვიწვიო.

დედოფალი მე შენ გეუბნები რომ ეხლა ყოველ ხიუათს აცდენილი ხარ: ეს არის ეხლა მარლიანო მარწმუნებდა ამაში. ძალიან შესაძლებელია, რომ ჩემს მწუხარებაში ვადიდებდე მოსალოდნელ სამწუხარო შემთხვევას.

მეფე. ჩემს აქ ყოფნაში ძალით ნუ იშავრებ გულს. იტარე, ჩემო ხუნა, იტირე.

დედოფალი. ეხედამ რომ შენ კარგათ ხარ?

მეფე. და მეც გამწარებდი შენ, და ის კი არ წარმომედგინა რომ ვამწარებდი ანგელოზს, რომელიც ზეცამ გზის მაჩვენებლად მომივლინა...

დედოფალი. შენ თუ სხვა გიყვარდა და მე არა ეს ცოდო არ არის. ეს ჩემი ბრალია.

მეფე. ნუ მამართლებ.

დედოფალი. მე დამნაშავე ვარ რომ გაწვალე ჩემი ეჭვიანობით. ჩემმა დაწყველილმა სიყვარულმა, რომელიც შენს გულითად სურვილებს ელობებოდა, დაგლუბა შენ. მაგრამ აღდარას უყვარხარ შენ და თუ მისგან წინამდევგი რამე გაიგონე—ესეც ჩემი ბრალია, მე იგი იძულებული ვაეხადე ასე მოქცეულიყო. მაგრამ ეჭვი ნუ გაქეს: უყვარხარ მავას, ძრიელ უყვარხარ.

მეფე. გაჩუმდი და ნულარ მიშფოთებ სინილისით დამწვარ და დადაგულ გულს. (წამოდგება) სამართლიანმა ღმერთმა ჩემს დასასჯელად ჩემა გულში შენდამი უზომო სიყვარული გამიცხოვლა. წმინდაო წამებულო, ტანჯულო ჩემგან, მოდი, მოდი მომხევი! მომეცი ნება ჩემი გახურებული ბაგენი შევახლო შენს წმინდა სახეს. მაგრამ რას ვამბობ? წადი დამტოვე მარტოდ. მე იმ პედნიერების ღირსი არა ვარ რომ შენს ხვეწნაში დავლიო სული. წადი და ნუ იტირებ ჩემზე... წადი და... (ეღეკა ძალა და საგარძელს მიესვენება).

დედოფალი. ფილიპე!

მეფე. დადგა ქამი სიკვდილისა.

დედოფალი. შენ გგონია... ეგ ტყვილია.

მეფე. ხუნა, მომიტყევე. (მის ფეხების წინ დაეცემა).

დედოფალი. რას შერები ამას? რარ ლაპარაკობ? მეფე. დამაწყე თაეზე ხელები და ისე მაპატიე... შენი მოწყალეობა დილია ჩემთვის.

დედოფალი. მე უნდა გაპატიო? მეფე. ჩქარა... ნუ იგვიანებ.

დედოფალი. კარგი... დიახ, გაპატიებ, ჩემო საყვარელო ფილიპე (სელებს დაწყობს მეფის თაყვზე).

მეფე. შენი მოტყეობა გულის სიმშიდეს დამიბრუნებს (დედოფლის დასმარებით დაჯდომა უნდა).

დედოფალი. (მიდის საშუკლად დაუძახს ვისმე) ახ! მეფე. არა, არა ნუ მომშორდები.

დედოფალი. გამხნედი, ფილიპე... ძალა მოიკრიფე... ებრძოლე სიკვდილს... იბრძოლე.

მეფე. შეუძლებელია!

დედოფალი. იცოცხლე შენი მამისათვის... შენ იგი ისე გიყვარს...

მეფე. მამა ჩემი!

დედოფალი. იცოცხლე ჩენი ბაშეებისათვის... შენი კარლოსისათვის, იზაბელასათვის, მარიამისთვის; ჯერ შენ არც კი იცი, რომ ზეცა ახალ ბედნიერებას გვპირდება ფილიპე, თუ შენს გულში მამობრივი სიყვარული ტრიალებს, იცოცხლე, იცოცხლე რომ დაჰკოცნო ბავშვი, რომელიც მალე უნდა დავებდარს.

მეფე. უფალო, მომეცი იმდენს ხანს სიცოცხლე რომ შევიძლო იგი იმდენად ბედნიერი გაეხადო, რამდენადაც ჩემგან უბედური იყო. ო, მე რომ ცოცხალი დავრჩებოდე რანაირად შეყვარებოდი.

დედოფალი. ღმერთო მალალო! შენ იცი მართო რანაირად ვიტანჯები მაგისთვის, ცხლა კი როდესაც ამასაც შეუყვარდი, მაშინ ართმევე სიცოცხლს? არა, ეს დასაჯერებელი არ არის, ეს შეუძლებელია. შენ არ შეგიძლიან, შენ ამას არ მოინდომებ. ეს გადამეტებული უსამართლობა იქნებოდა და შენ ხომ სამართლიანი ხარ, უფალო, შენ სამართლიანი ხარ!

მარლიანო. (გამოჩნდება კარებში, რომელიც სტენის სიღრმეშია. ამას მოსდევს ალდარა, დონ ალვარო და ადმირალი.) შემობრძანდით, შემობრძანდით! აი ამისი მეშინოდა!

დედოფალი. (მიიბუნს მარლიანოსთან) მარლიანო, ჩემო საყვარელო მარლიანო!

დონ ალვარო. მეფეო!

მეფე. დონ ალვარო, მომეცი ხელი; მეგობრები გაეხდეთ. არაინ არ დასტოვოთ იგი... (დონ ალვარო დაიხოჭებს და მეფეს ხელზე აკოცებს).

დედოფალი. (მარლიანოს განზე გაიყვანს) რას იტყვი? დავიჯერო იგი კვდება?

მარლიანო. (დონ ალვარს და ალდარას) როგორც იყვს დედოფალი აქედან უნდა გაიყვანოთ, (ადმირალს) ითადარიგეთ. (ადმირალი გაკაკრებს, რომელიც სტენის სიღრმეშია).

დონ ალვარო. წავიდეთ თქვენო დიდებულებავ. ალდარა. წავიდეთ.

დედოფალი. თავი დამანებეთ! უღმობელნო! თავი დამანებეთ! (გამოეშება ალვარის და ალდარას სკლიდგან და მიიბუნს, ხელს მოაკლებს და ყვირილით გაუშვებს ისევე) ახ, რა სიცივეა! ეს სიკვდილის ნიშანია!... აი იგი!... მე ვხედამ მას!... ამას უნდა ქმარი წამართოს. არა, შენ არ მიგიშვებ ამასთან! (დადგება მეფის წინ და თითქმის ვაღსაც არ უშვებს მეფესთანა, სრული შესულილობა ეტყობა).

მეფე. ხუანა...

დედოფალი. მოდი, მოდი ჩემთან... სხვაგან არსად!

მეფე. ხუანა, ჩემო ხუანა! რა საშინელი სასჯელია! ღმერთო მალალო! შემწყალე მე... მაპატიე! (კვდება).

დედოფალი. (მივარდება) ფილიპე! ფილიპე!

მარლიანო. (ადმირალს) მეფე გარდაიცვალა.

დედოფალი. გარდაიცვალა (მივარდება ცხედარს) ეს ჩემია! ემას სამუდამოდ ჩემთან შევიჩაახავ... მას გავთბობ ჩემი კოცნით; მე მას გავებან ჩემი ცრემლებით... ცოცხალია თუ მკვდარი—ჩვენ ერთი ერთმანეთს არ გავშორდებით. დიახ უწყალო, სიკვდილო, შენ მგას ვერ წამართმევ! აბა, სცადე და წამართვი იგი!... გაჩუმდით, ბაღნებო, გაჩუმდით! მეფეს სძინავს! სუთ, იგი არ გამოაღვიძოთ...

აღდარა. მოწყალეო ღმერთო.
დედოღალი. დაიძინე, ჩემო სიყვარულო, დაიძინე... მოისვენე...

დასასრული.

ს. ნ—თ—ბე.

რედაქტორი-გამომცემელი ვ. აბაშიძე.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
НА 1887 ГОДЪ
НА ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ АРМЯНСКІЙ ЖУРНАЛЪ

„АГБЮРЪ“

(5-й годъ изданія)
(въ годъ 12 номеровъ)

ПРОГРАММА

Отдѣль 1-й:

- I Повѣсти, рассказы, сказки, путешествія, биографіи, поэмы, эпизоды.
- II Стихотворенія.
- III Наука и искусство.
- IV Смѣсь.
- V Мелочи.
- VI Дѣтскія, педагогическія, шахматныя и другія игры, ребусы, математическія задачи, анекдоты, загадки, поговорки, пословицы.
- VII Пѣсни съ нотами.

Отдѣль 2-й:

- VIII Статьи, касающіяся воспитанія и обученія дѣтей.
- IX Проекты и совѣты.
- X Библиографія.
- XI Смѣсь.
- XII Отвѣы и объявленія.

Годовые подписчики получаютъ двѣ преміи: при внесеніи подписной цѣны.

Преміи составляютъ картины св. Саана и Месропа, первихъ просвѣтителей Арменій
Величина каждой картины 65 сант. въ длину и 50 с. въ ширину.

Годовая цѣна „Агбюра“ 5 рубл. Отдѣльные номера 50 к.

Адресъ: Тифльсъ, Редакція журнала „Агбюръ“; а изъ заграницы: *Tiflis (Caucase) Redaction du journal „Agbur“.*

Редакторъ-издатель Т. Я. Назарянъ

3—1

გამოვიდა და ისეიდება ქეთაისში, ი. მურადოვის წიგნის

ქართული წერის დედანი

ვ. ვაბიჩვაძის .

ფასი 30 კაპ.

ვინც ოც-და-ათს, ანუ მეტს ეგემპლიანს იყიდის, ეგემპლიანი 24 კაპ. დაეთმობა და გაეკ საზენება.

წერის დედანს შეადგენს: 1.) მსხვილი გადაბმული ხელი ბადეში თავის ელემენტებით; 2.) დანატარავებული საშუალო გრეკალი ხელი უბადეთ ოთხს საზში; 3.) გადაბმული სწორედ (ალმაცურად) ნაწერი ნუსხური ხელი სამს საზში და 4.) გადასრილი (наклонный) გაკრული ნუსხური ხელი ბადეში-ჯერ გადაბმულად და შემდეგ სამს საზში გადაბმით. დედანს აქვს სულ 24 გვერდი.

ვასწავლი ფრანგულს ენას ქართულის საშუალებით. საკლასო რეპეტიციონებ-საც ავიღებ.

შეტრე მირიანაშვილი
ადრესი „თეატრის“ რედაქციონში.

საყოველ-კვირად სათეატრო და სალიტერატურო გაზეთი

„თეატრი“

მიიღება ხელის მოწერა 1887 წლისათვის

(წელიწადი III)

გარდა პირ-და-პირი თავის დანიშნულებისა, ე. ი. ადგილობრივი თეატრების, (განსაკუთრებით ქარაული) მდგომარეობის დაწვრილებით აღწერისა, „თეატრი“ თავს ადევნებს კიდევ ჩვენ ლიტერატურასაც. დრო გამოძვებით „თეატრი“-ში მკითხველი ნახავს მოთხრობებს და ბევრს სხვა-და-სხვა, ჩვენი მკითხველთათვის, სასურაადღებო ამბებს. საზოგადოთ პროგრამა „თეატრისა“ შემდეგია:

- ა. მოწინავე წერილები.
- ბ. ჰიესების და წარმოდგენების რეცენზიები
- გ. კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია
- დ. კორესპონდენციები და ყოველ-გვარი ცნობები გარეშე ქალაქებიდან, უფრო თეატრის კამო.
- ე. ხელოვნებით გამოჩენილ ჰირობ ბიოგრაფიული წერილები მათის სურათებით
- ვ. თეატრები: ქართული, რუსული, სომხური და სხვ.
- ზ. ცნობანი რუსეთის და სამხლვარ გარეთის თეატრისა.—
- წ. ფელეტონი: თეატრის კვარა, ლექსები, სამღერალი კუჭლეტები, დრამა-ტიული თხზულებანი, სცენები, რომანები, მოთხრობანი, ამბები, მოკონებანი და სხვ.
- თ. გასართობი: ანეკდოტები, გამოცანები, რეზუსები, შაირები და სხვ.
- ი. ყოველ-გვარი ცნობანი და განცხადებანი.

ჩვენ ლიტერატურაში გამოჩენილ მოღვაწეთ „თეატრს“ ადუთქვეს თავიანთი მონაწილეობა. „თეატრი“ გამოვა კვირაში ერთხელ, კვირაობით.

ფასი „თეატრი“-სა:

წლით, როგორც ქალაქის, აგრეთვე გარეშე ხელის მომწერთათვის—	5 მან.
ნახევარი წლით	3 მან.
ცალკე ნომერი	15 კაპ.

სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღებ.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში მხოლოდ „თეატრის“ რედაქციაში ქუთაისში ძმათა ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში ფოთში ბ-ნი ბესარიონ კალანდაძესთან.

გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію «ТЕАТРЪ». რედაქცია იმყოფება: Базарная улица, домъ Тамашева, № 16

1. սրիտակի յանուկները, թ. 584
2. Լուսավորում = 585.
3. "Յանսոնի ջրհեղեղ" 584, 500, 305
4. Կոնիս Կոմիտե N 45, 46, 106
5. "Սուրբ Երանոսի Կիրան" (?) 384, 407, 455
6. Չ. Բլիշկոնի յանուկ ընթացքը - 434
7. Յանսոնի ըս Յ. Յանսոնի, 434
8. 1884-1885 - Երևանի քաղաքի շրջան, 435.
9. Յանսոնի քաղաքի քարտեզ (Երևան) Յանսոնի քաղաքի քարտեզի համար 437
10. Երևանի ըս Յ. Յանսոնի - թ. 498
11. Կոնիս Կոմիտեի Կիրան 278
12. Յանսոնի քաղաքի N 26, 30, 30 +)
13. 6064 մեթրից բարձր 6. Յանսոնի քաղաքի քարտեզի համար թ. 337
14. Կոնիս Կոմիտե - 530
15. Բ. Յանսոնի քաղաքի քարտեզի համար 461
16. Յանսոնի քաղաքի քարտեզի համար 176.
17. Երևանի քաղաքի քարտեզի համար 169.
18. սրիտակի յանուկները Երևանի քաղաքի քարտեզի համար 391, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000
19. Յանսոնի քաղաքի թ. 13
20. Յանսոնի քաղաքի? N 56, 26, 30, թ. 243. ?
21. Երևան N 29
22. Երևանի քաղաքի քարտեզի համար, թ. 405

որոշ չի մասն
չի հասնում
44.

*) Երևանի քաղաքի քարտեզի համար - թ. 24. - չի հասնում?

1. արգիւրիտիւն, թ. 19, 20, 1130

2. Կարկառե ԶԻՅԱԳՅՈՒՆ, թ. 414, 419

3. Գաթրիլըն 415

4. Տարեւ ռիտի 253

5. Կարկառե Կարկառե Կարկառե 32,

6. Կարկառե Կարկառե Կարկառե թ. 43

7. Կարկառե Կարկառե Կարկառե 337, 349, 343, ~~347~~

8. Կարկառե Կարկառե, թ. 389.

9. Կարկառե Կարկառե, թ. 248, 274.

10. Կարկառե Կարկառե, թ. ~~254~~ 529

11. Կարկառե 342

12. Կարկառե Կարկառե 337.

13. Կարկառե Կարկառե Կարկառե 350

14. Կարկառե Կարկառե Կարկառե թ. 333

15. Կարկառե Կարկառե 374

16. Կարկառե Կարկառե թ. 202 քվ

17. Կարկառե Կարկառե 424.

18. Կարկառե Կարկառե թ. 30

19. Կարկառե Կարկառե Կարկառե (Կարկառե)
Կարկառե Կարկառե 2

20. Կարկառե Կարկառե 33-374 Կարկառե Կարկառե Կարկառե

21. Կարկառե Կարկառե Կարկառե 4.

Կարկառե
Կարկառե
Կարկառե

n 391
1886